

Інформація

В.В. Демченко

Економічна наука та влада: спільний пошук шляхів модернізації суспільства

9-12 липня 2011 р. відбулося спільне виїзне засідання Відділення економіки НАН України та Комітету з питань бюджету Верховної Ради України на тему «Модернізація української економіки: національні пріоритети та глобальні виклики». Місцем проведення засідання було вибрано Волинську область, спортивно-оздоровчий комплекс «Гарт» Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Співорганізаторами цього заходу були Інститут регіональних досліджень НАН України та Волинський національний університет ім. Лесі Українки.

У засіданні взяли участь народні депутати України, відомі українські вчені та управлінці з Києва, Донецька, Харкова, Запоріжжя, Львова та Луцька, представники регіональних та місцевих органів влади Волині – всього понад 30 учасників.

Основні проблеми, які були винесені на обговорення:

- Розвиток територій: як облаштувати Україну?
- Економіка України: точки росту та шляхи модернізації;
- Перспективи реформування суспільних відносин;
- Фінансово-бюджетні важелі активізації соціально-економічного розвитку;

Відкрила засідання академік-секретар Відділення економіки НАН України, академік НАН України *Е.М. Лібанова*.

При обговоренні першого питання з доповіддю «Адміністративно-територіальна реформа в Україні: об'єктивні передумови та пропонується модель» виступив директор Інституту регіональних досліджень НАН України, д.е.н., проф. *В.С. Кравців*, який зазначив, що проблеми удосконалення адміністративно-територіального устрою та системи реалізації функціонування державної влади та місцевого самоврядування є надзвичайно актуальними для вітчизняної науки і практики. У першій частині своєї доповіді він висвітлив польський досвід здійснення адміністративно-територіальної реформи, структуру та функції кожного рівня врядування, джерела наповнення бюджету.

Далі доповідач проаналізував проблеми функціонування чинної системи адміністративно-територіального устрою в Україні. Зокрема, він зупинився на проблемі бюджетного забезпечення функціонування місцевих громад, представивши результати відповідних досліджень сільських та районних бюджетів на прикладі Львівської області. Для формування самодостатніх територіальних громад запропоновано поетапне реформування адміністративно-територіальних одиниць шляхом їх укрупнення, спочатку – на місцевому рівні, згодом – на районному.

В обговоренні доповіді взяли участь: професор Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій, к.е.н. *Є.Г. Карташов*; головний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України, д.е.н., проф. *Н.М. Деева*; директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., проф. *М.О. Кизим*; перший проректор Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій д.е.н. *А.О. Двігун*; голова Шацької районної державної адміністрації *В.С. Найда*; старший науковий співробітник ДННУ «Академія фінансового управління» Міністерства фінансів України д.е.н. *В.П. Кудряшов*; завідувач відділу Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., проф. *Ю.Б. Іванов* та ін.

© *В.В. Демченко*, 2011.

Підбиваючи підсумки обговорення цього тематичного напрямку, віце-президент НАН України, академік НАН України *В.М. Геєць* підкреслив, що необхідно виробити спільну наукову позицію щодо бачення адміністративно-територіальної реформи. Він звернувся до представників економічних інституцій з пропозицією підготувати програми досліджень з цієї проблематики, які можна буде об'єднати в єдиний проект і профінансувати наступного року.

У тематичному блоці «Проблеми модернізації українського суспільства» з доповіддю «Модернізація української економіки: сутність та завдання для політики» виступила академік-секретар Відділення економіки НАН України, академік НАН України *Е.М. Лібанова*. Доповідач відзначила, що сучасна криза, яку переживає світ, має системний характер і є цивілізаційною, а не тільки фінансово-економічною. Існують глибінніші внутрішні ознаки кризи – це передусім депопуляція, стрімке демографічне старіння, посилення розриву між багатими та бідними (країнами, групами людей), криза цінностей та довіри тощо.

Українській кризі також притаманна комплексність, тому її подолання пов'язане з системною модернізацією всього українського суспільства. Модернізація суспільства складається з трьох компонентів: модернізація економіки, модернізація суспільних відносин, модернізація держави.

Економічний розвиток вийшов далеко за межі ринкових законів організації економіки, і спостерігається невпинне зростання впливу держави в рамках стратегії подолання кризи, формуються і впроваджуються в практику важелі неринкового характеру, які забезпечують розбудову нової ефективнішої економіки через її модернізацію.

Формування гуманітарного потенціалу є найголовнішим для модернізації економіки, результатом модернізації економіки буде економіка знань. Надзвичайно важливим є створення і запровадження нових гуманітарних технологій, спрямованих на інтенсивне використання людського потенціалу.

Однак вирішальне значення належить політиці держави щодо:

1. Прискореного формування виробництва, яке здатне конкурувати як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

2. Трансформації соціальної відповідальності держави у соціальну відповідальність суспільства, тобто соціальної відповідальності держави, бізнесу та населення. Необхідно сформувати позитивний соціальний психологічний клімат здійснення економічних реформ.

Віце-президент НАН України, академік НАН України *В.М. Геєць* виступив перед учасниками засідання з доповіддю «Модернізація суспільних відносин в Україні: стратегія та пріоритети». Він наголосив, що в соціогуманітарній сфері сьогодні наявний величезний спектр проблем, які необхідно розв'язувати. Перш за все це стосується кризи інституту довіри, котра своєю чергою визначає рівень та ефективність взаємодії у суспільстві. Доповідач навіть порівняльну характеристику ступеня довіри (інституційної, міжособистісної, довіри до бізнесу, ЗМІ, церкви) в багатих і бідних країнах світу та в Україні. Були наведені результати соціологічних досліджень щодо характерних ознак внутрішнього світу людини, яка належить до українського суспільства зразка початку XXI ст., зокрема ставлення до свого становища в суспільстві, стану освіти, охорони здоров'я тощо.

Окремо доповідач зупинився на ролі громадських організацій, які власне мають консолідувати суспільство, відзначивши, що, на жаль, інститут громадянського суспільства в Україні не розвивається належним чином. Він зазначив, що Секція суспільних і гуманітарних наук НАН України розробила проект Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 р., вихідними положеннями якої є націленість на формування та передачу цінностей громадянського суспільства. До пріоритетів гуманітарного розвитку віднесено:

- підвищення добробуту населення через рівень економічного, інноваційно-технологічного розвитку та впровадження високих соціальних стандартів життя;
- розвиток наукового простору на основі поєднання зусиль і потенціалу вітчизняної науки довкола формування суспільства знань;
- забезпечення гендерної рівності, охорони здоров'я, сталого розвитку довкілля;
- створення умов для гідної результативної праці та відпочинку;
- модернізацію національного інформаційного простору;
- підхід до інноваційного розвитку як до пріоритетного національного проекту.

Заступник директора Інституту економіки промисловості НАН України, членкор. НАН України *В.П. Вишневський* та завідувач відділу Інституту економіки промисловості НАН України, д.е.н., проф. *Р.М. Лена* виступили з презентацією «Про суть, зміст та завдання загальнонаціонального проекту «Інтелектуальна автоматизована інформаційно-аналітична система супроводження бюджетного процесу на базі вітчизняного супер ЕОМ». У розробці цієї системи взяли участь десятки економістів, математиків, програмістів.

Основою системи є унікальна статистична база, опрацьована комплексом економіко-математичних моделей, яка імітує і прогнозує розвиток економічних процесів. Вона дозволяє прогнозувати як економіку регіону в цілому, так і окремо взятих секторів. Первинною ланкою є економіка області. Для кожної області виділяються ті види діяльності, які є пріоритетними і визначають її майбутнє.

На сьогодні опрацьовано 12 областей, і цей процес триває. З наступного року ця система буде введена в Бюджетний комітет Верховної Ради України, щоб вона працювала на рівні країни. На основі прогнозів розвитку економік областей можна підготувати зведений прогноз економіки України і науково обґрунтовано формувати бюджет держави.

В обговоренні доповідей цього тематичного напрямку взяли участь: голова Волинської обласної ради *В.І. Войтович*, перший заступник голови Волинської обласної державної адміністрації *О.К. Башкаленко*, голова Західного наукового центру НАН України та МОНМС України, академік НАН України *З.Т. Назарчук*, перший віце-президент Академії фінансового управління Міністерства фінансів України, д.е.н., проф. *О.С. Власюк*, директор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., професор *М.О. Кизим*, ректор Волинського національного університету ім. Лесі Українки, д.б.н., проф. *І.Я. Коцан*, проректор з наукової роботи Національного університету Державної податкової служби України, д.е.н., проф. *Л.Л. Тарангул*, завідувач кафедри Львівської комерційної академії, д.е.н., проф. *А.І. Мокій* та інші.

Секретар Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, народний депутат України *К.В. Ващук* зазначила, що сьогодні наука наближається до тих нагальних завдань, які стоять перед політикою, державним управлінням та перед місцевим самоврядуванням. Вона запропонувала ширше залучення науковців до участі в парламентських слуханнях. Підводячи підсумки засідання, голова Комітету з питань бюджету Верховної Ради України, народний депутат України *В.О. Баранов* підкреслив актуальну необхідність здійснення структурних змін у нашому суспільстві. В країні має бути здійснена адміністративно-територіальна реформа, вона складе структуру управління, яке забезпечить реалізацію інших змін. Він запросив вчених до тісної співпраці з Комітетом з питань бюджету в питаннях наукового забезпечення бюджетного процесу.

Надійшло 11.09.2011 р.